prof. dr hab. inż. Bernard Wiśniewski
Centrum Metodologii Badań w Naukach o Bezpieczeństwie
Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej

Warszawa, 31.10.2025 r.

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pana mgr. inż. Wojciecha Kinastowskiego
nt.: „System bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej w Polsce"
opracowanej pod kierunkiem naukowym
Pana prof. dr. hab. inż. Jarosława Wołejszo
wykonana w związku z postępowaniem w sprawie nadania stopnia naukowego
doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie

Podstawa opracowania recenzji

Uchwała nr 58/NOB/2025 Rady Naukowej Dyscypliny Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego z dnia 25 września 2025 r. w sprawie powołania recenzentów w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie Panu mgr. Wojciechowi Kinastowskiemu.

1. Znaczenie podjętego tematu rozprawy doktorskiej

Zmiany są naturalną częścią współczesnych czasów. Wywołują one konieczność ich obserwowania, określania wpływu na funkcjonowanie przyjętych rozwiązań związanych z bezpieczeństwem, reakcji na ich pojawienie się. Te reakcje mogą odnosić się do działań zapobiegawczych bądź dostosowawczych.

Dotykają one wszystkich sfer życia. Dotyczą również infrastruktury krytycznej.

W myśl ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U.2023.122 t.j.) infrastruktura krytyczna to systemy oraz wchodzące w ich skład powiązane ze sobą funkcjonalnie obiekty, w tym obiekty budowlane, urządzenia, instalacje, usługi kluczowe dla bezpieczeństwa państwa i jego obywateli oraz służące zapewnieniu sprawnego funkcjonowania organów administracji publicznej, a także instytucji i przedsiębiorców. Infrastruktura krytyczna obejmuje systemy: zaopatrzenia (w energię, surowce energetyczne i paliwa), łączności, sieci teleinformatycznych, finansowe, zaopatrzenia w żywność i wodę, ochrony zdrowia, transportowe, ratownicze, zapewniające ciągłość działania administracji publicznej oraz produkcji, składowania, przechowywania i stosowania substancji chemicznych a także promieniotwórczych (w tym rurociągi substancji niebezpiecznych).

Obiekty infrastruktury krytycznej, będące częścią systemu bezpieczeństwa państwa, stanowią istotny element systemu bezpieczeństwa narodowego, ponieważ ich zakłócenie, dezorganizacja, obezwładnienie bądź zniszczenie będzie mieć pejoratywny wpływ na niezagrożone funkcjonowanie państwa.

Za rozpatrywaniem bezpieczeństwa systemu infrastruktury krytycznej z perspektywy badań naukowych prowadzonych w obszarze nauk o bezpieczeństwie przemawia, przede wszystkim: holizm, kompleksowość, esencjalizm, strukturalizm, kontekstowość, teleologizm, funkcjonalność, efektywność oraz synergizm.

Przedstawione powyżej uwarunkowania pozwalają uznać za przekonywujące podjęcie wysiłku badawczego przez Pana mgr. inż. Wojciecha Kinastowskiego (Doktoranta, Autora), czego rezultatem było opracowanie dysertacji nt. „System bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej w Polsce" pod kierunkiem naukowym Pana prof. dr. hab. inż. Jarosława Wołejszo.

2. Ogólna charakterystyka rozprawy

W skład dysertacji opracowanej na trzystu czterdziestu stronach wchodzą: strona tytułowa, streszczenia w językach polskim i angielskim, spis treści, wstęp, pięć rozdziałów, zakończenie, bibliografia, spis rysunków, spis wykresów, spis tabel oraz jeden załącznik w formie kwestionariusza ankiety.

3. Ocena założeń badawczych, ich realizacji i przedstawienia w dysertacji

We wstępie (s. 6 – 7) Autor bardzo syntetycznie przedstawił źródła swych zainteresowań problematyką prezentowaną w dysertacji oraz charakterystykę jej poszczególnych części. To poprawnie opracowana część rozprawy.

W rozdziale pierwszym pt. „Metodologia badań własnych" (s. 8 – 31) przedstawiono zagadnienia odnoszące się, odpowiednio do: uzasadnienia podjęcia badań, przedmiotu badań, celów badań, problemów badawczych, hipotez, zmiennych i wskaźników, metod badawczych oraz organizacji procesu badawczego.

Sytuacja problemowa została przedstawiona profesjonalnie, ponieważ odnosi się do zagadnień niedoboru wiedzy w zakresie zakreślonym tytułem dysertacji oraz dociekliwości badawczej Autora.

Przedmiot badań (s. 15) został określony prawidłowo, ponieważ związany jest z szeroko rozumianą rzeczywistością społeczną, na którą składają się obiekty i zjawiska.

Doktorant w poprawnie określił cele badań (s. 15) tj. poznawczy i utylitarny. Chociaż w treści celu utylitarnego używa interesującego zwrotu „empiryczna diagnoza". Zawartość rozprawy wskazuje raczej na to, że Autor recenzowanej rozprawy zastosował diagnozę rozwiniętą, bowiem wyjaśnia On szereg problemów dotyczących badanego systemu infrastruktury krytycznej w kontekście jego bezpiecznego funkcjonowania. W związku z powyższym chętnie poznam stanowisko Doktoranta odnoszące się do zastosowanej przez Niego „diagnozy empirycznej".

Problemy badawcze (s. 15 – 16) zostały określone prawidłowo, ponieważ związane są ze świadomym sposobem poznania służącym osiągnięciu zakładanych celów badań.

Przyjęte przez Doktoranta hipotezy (s. 16 – 17) są możliwe do zweryfikowania przez wynikające z nich konsekwencje, mają zdolność tworzenia teorii oraz są przypuszczeniami prawdopodobnymi.

Za właściwie zorganizowany należy uznać proces badawczy przy poprawnym zastosowaniu w toku badań metod, technik i adekwatnych do potrzeb narzędzi badawczych.

Mankamentem pracy jest brak przyjętych ograniczeń badawczych, choć na s. 30 Doktorant zauważa, że „Ograniczenia badań występują w każdym procesie badawczym". Dla czytelnika pozostają one domyślne.

Pozytywnym aspektem recenzowanej dysertacji w sferze metodologicznej jest zastosowanie przez Autora podejść systemowego oraz sytuacyjnego do rozwiązywanych problemów. Pierwsze z nich pozwoliło na eksponowanie związków pomiędzy funkcjonowaniem systemu bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej a osiągnięciami naukowymi. Z kolei drugie stworzyło możliwość skoncentrowania się na istocie naukowo uzasadnionych badań działania wyżej wymienionego systemu.

Analiza i ocena metodologicznych aspektów recenzowanej rozprawy pozwala dodatkowo na stwierdzenie, że w toku badań i ostatecznego opracowania dysertacji wykorzystano wartościową literaturę. Szkoda jednak, że zabrakło w niej cenionych powszechnie opracowań z zakresu metodologii nauk o bezpieczeństwie, za które uznaje się, między innymi, odpowiednio prace autorstwa:

- B. M. Szulc, *Bezpieczeństwo a nauki o bezpieczeństwie,* Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2024;
- A. Dawidczyk, *Poradnik dla doktorantów i habilitantów nauk o bezpieczeństwie,* Difin, Warszawa 2022;
- J. Gierszewski, A. Pieczywok, *Metodologiczne podstawy badań problemów bezpieczeństwa*, Difin, Warszawa 2020.

Reasumując, należy stwierdzić, że Autor dysertacji:

- dysponuje wystarczającą umiejętnością dokonywania krytycznej oceny uzyskanych wyników badań;
- włada umiejętnością dokonywania krytycznej oceny uzyskanych wyników badań;
- posiada umiejętności uogólniania wyników swych badań;
- zrealizował proces badań przy wykorzystaniu uznanych metod badawczych;
- przedstawił problemy ujęte w rozprawie zgodnie z metodologią sosowaną w naukach społecznych, ze szczególnym naciskiem odnoszącym się do nauk o bezpieczeństwie oraz zawierającym elementy inżynierskie.

Na podstawie przedstawionych powyżej analiz i ocen stronę metodologiczną oceniam jako dobrą.

4. Ocena merytoryczna dysertacji

Rozdział drugi dysertacji pt. „Infrastruktura krytyczna w ujęciu teoretycznym" (s. 32 – 77) odnosi się do zagadnień związanych z aparatem pojęciowym, miejscem i rolą infrastruktury krytycznej w systemie bezpieczeństwa narodowego, regulacjami prawnymi dotyczącymi infrastruktury krytycznej, ewaluacji zagrożeń godzących w infrastrukturę krytyczną na przykładzie województwa wielkopolskiego.

Ta część pracy prezentuje dobry poziom merytoryczny. Autor wykazał się w nim bowiem dociekliwością i umiejętnością oddania istoty omawianych problemów. Ponadto dokonał w nim identyfikacji i skonstruowania podstaw do prezentacji rozważań w kolejnych częściach pracy.

Niemniej jednak w treściach tej części pracy pojawia się refleksyjne stwierdzenie Autora na s. 38 w brzmieniu: „Na potrzeby niniejszego opracowania przyjmuje się rozumienie pojęcia bezpieczeństwa w ujęciu szerokim, przyjmując za Piwowarskim (2014) jego epistemologiczny, aksjologiczny, ontologiczny i socjologiczny wymiar", do którego proszę Doktoranta o rozszerzone odniesienie się.

Mankamentem tej części pracy jest brak wskazania dywersji jako zagrożenia godzącego w niezakłócone funkcjonowanie infrastruktury krytycznej. A przecież ma ona na celu obniżenie poziomu zdolności przeciwstawiania się zagrożeniom kryzysowym i wojennym przez instytucje oraz społeczeństwo państwa przeciwnika. W tym też kontekście należy podkreślić, że działania dywersyjne zmierzają do obniżenia potencjału bezpieczeństwa państwa (w tym również jego części tworzonej przez infrastrukturę krytyczną) oraz wywołania niepewności, osłabienia oraz zdezorganizowania jego sił ochronnych i obronnych przy jednoczesnym

obniżeniu możliwości bojowych, a także wzbudzenia poczucia stałego zagrożenia wśród społeczeństwa. Niezrozumiałe jest również pominięcie w katalogu zagrożeń przestępstw kryminalnych (z wyjątkiem cyberataków) przeciwko wspomnianej infrastrukturze. Są to zagrożenia typowe dla tego typu obiektów, o czym wielokrotnie pisano i mówiono. Wartościowe w tym obszarze są wypowiedzi Tomasza Safjańskiego intensywnie eksplorującego ten obszar, wypowiadającego się w zakresie dotyczącym nie tylko Rzeczypospolitej Polskiej lecz również innych krajów europejskich. W związku z powyższym, chętnie poznam stanowisko Doktoranta dotyczące pominięcia dywersji i przestępczości kryminalnej jako zagrożeń infrastruktury krytycznej.

Niestety również w tej części pracy nie podniesiono kwestii symptomów sygnalizujących zagrożenia, które szczególnie w warunkach powstawania zbieżności i upodobniania się oraz wzajemnych relacji są coraz bardziej złożonymi i trudnymi do rozpoznania. To kłopotliwe cechy, choćby z tego powodu, że w uporaniu się z nimi szczególnego znaczenia nabierają kompetencje, informacje, wiedza oraz zdolność i gotowość do ich rozpoznania.

Trzeci rozdział dysertacji pt. „Zadania międzynarodowych i krajowych instytucji w zapewnieniu bezpieczeństwa systemu infrastruktury krytycznej" (s. 78 – 154) dotyczy problemów przeznaczenia, zadań oraz współpracy instytucji międzynarodowych i krajowych partycypujących w zapewnieniu bezpiecznego funkcjonowania infrastruktury krytycznej.

Doktorant dowiódł w nim dużego przywiązania do aspektów prawnych jako wyznacznika organizacji jej ochrony. Wykazał się również umiejętnością diagnozowania związanego z poznawaniem zjawisk i faktów dziejących się tu i teraz, opierającym się na obiektywizmie dokonanych analiz i ocen dotyczących bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej. Dotyczy to poprawności diagnozowania wewnętrznego odnoszącego się do przyjętych rozwiązań wewnątrz jednego systemu bądź organizacji realizujących podobne funkcje bądź zadania. Odnosi się to także do prawidłowego diagnozowania zewnętrznego związanego z analizą i oceną przyjętych rozwiązań poza systemem lub organizacją, w których problem został rozwiązany w wartościowy sposób.

Czwarty rozdział dysertacji pt. „Funkcjonowanie systemu bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej – stan obecny i wyzwania" (s. 155 – 219) stanowi równie interesujący fragment pracy. Na taką ocenę wpłynęło udane pod względem utylitarnym przedstawienie problematyki poziomu bezpieczeństwa systemu stanowiącego przedmiot rozważań tego fragmentu dysertacji.

Tworzy on solidne podwaliny pod budowanie w przyszłości koncepcji doskonalenia bezpieczeństwa systemu infrastruktury krytycznej w naszym kraju, którą przedstawiono w kolejnej części rozprawy.

Interesujące w tym rozdziale są treści poświęcone wyzwaniom. Wskazują one na to, że Autorowi bliskie jest stanowisko Stanisława Kozieja postrzegającego wyzwanie jako sytuację problemową w dziedzinie bezpieczeństwa generującą dylematy, przed jakimi stoi podmiot w rozstrzyganiu kwestii bezpieczeństwa. Jest ono często powodowane przez partnerów, którzy prezentują pewne oczekiwania i windują standardy obowiązujące we wspólnych działaniach. Sprostanie wyzwaniu łączy się z koniecznością podjęcia wysiłków i poniesienia pewnych kosztów, co jednak stwarza szanse na przyszłość (S. Koziej, *Bezpieczeństwo: istota, podstawowe kategorie i historyczna ewolucja*, „Bezpieczeństwo Narodowe", Nr 18/2011, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2011). Doktorant rozumie zatem, że wyzwanie wpisuje się w pewien logiczny ciąg pojęciowy. Bowiem wyzwanie daje szanse, ale może powodować również ryzyka. Z kolei niedostrzeżone lub błędnie zidentyfikowane ryzyko wynikające z wyzwania może wyzwolić zagrożenie lub zachować oczekiwany poziom bezpieczeństwa, w tym również systemu infrastruktury krytycznej.

Cenne w wymiarze utylitarnym są wnioski wskazujące na zagrożenia mające swoje źródło w niedostatecznym finansowaniu ochrony infrastruktury i jego bezpośrednim wpływie na bezpieczeństwo systemu.

Ostatni, piąty rozdział pt. „Kierunki zmian systemowych – potrzeby, rekomendacje i adaptacja do nowych zagrożeń" (s. 220 – 315) jest najobszerniejszą częścią pracy nawiązującą do kierunków niezbędnych zmian w funkcjonowaniu systemów bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej.

W sposób niebudzący wątpliwości Autor wykazał konieczność modernizacji i implementacji innowacyjnych technologii w procesie racjonalizacji wyżej wymienionego systemu. Podobna refleksja towarzyszy również konieczności doskonalenia obowiązującego porządku prawnego oraz dostosowania się do zmian klimatycznych oraz kryzysu demograficznego.

Recenzowana praca zyskała dzięki wyodrębnieniu w omawianych rozdziałach wniosków, co uporządkowało prezentację wyników naukowych dociekań Autora. Wskazuje to na umiejętność konkludowania i uogólniania wyników badań, zobiektywizowanej oceny uzyskanych rezultatów.

W zakończeniu dysertacji (s. 316 – 319) odniesiono się do zasadniczych kwestii metodologicznych i merytorycznych poruszonych we wszystkich częściach dysertacji.

Wartość merytoryczną podnoszą wykorzystywane cenne źródła wiedzy i informacji. Szkoda jednak, że w katalogu wykorzystywanej literatury zabrakło wartościowych opracowań dotyczących przedmiotu badań, do których należy zaliczyć:

- P. Gromek, R. Wróbel, *Ochrona obiektów kluczowych: zarządzanie kryzysowe, ryzykiem i ciągłością działania*, Szkoła Główna Służby Pożarniczej, Warszawa 2018;
- R. Wróbel, *Przygotowanie podmiotów ochrony infrastruktury krytycznej w Polsce*, Szkoła Główna Służby Pożarniczej, Warszawa 2016;
- A. Tyburska, *Ochrona infrastruktury krytycznej - zarys problematyki*, Wyższa Szkoła Policji, Szczytno 2012.

Wnioski z analizy i oceny jej merytorycznych aspektów wskazują na to, że Doktorant:

- rozumie sens i istotę badań prowadzonych w granicach nauk o bezpieczeństwie;
- posiada wiedzę teoretyczną dotyczącą tematu rozprawy.

Dokonując oceny merytorycznych aspektów recenzowanej dysertacji należy również podkreślić, że:

- cechuje ją obiektywizm autorskiej wypowiedzi poparty wykorzystaniem poprawnie interpretowanych źródeł wiedzy i informacji oraz doświadczenia Autora;
- w wyniku przeprowadzonego procesu badawczego uzyskano użyteczny materiał poznawczy.

W rezultacie podjętych działań Autora recenzowanego dzieła uzyskano zbiór wiedzy o niekwestionowanych walorach poznawczych i utylitarnych.

Na podstawie przedstawionych do tej pory wniosków należy ocenić stronę merytoryczną recenzowanej rozprawy, jako prezentującą dobry poziom.

5. Ocena redakcyjna

Treść dysertacji jest zgodna z jej tematem.

Główne obszary prezentowanych zainteresowań Autora odzwierciedlone w tytule pracy znalazły swoje miejsce w jej poszczególnych częściach. Pomiędzy nimi zachodzą logiczne związki przyczynowo – skutkowe.

Struktura dysertacji jest czytelna, przejrzysta, rozważna i zachowująca proporcje prezentowanych treści oraz wynika z przyjętych założeń badawczych.

Język stosowany w dysertacji posiada w zasadzie charakter naukowy.

Strona edytorska nie wzbudza większych zastrzeżeń. Mankamentem jej są, między innymi:

- drobne potknięcia językowe;

- zestawienie wykorzystywanych materiałów źródłowych w hierarchii nieuwzględniającej prymatu opracowań naukowych nad przepisami prawa;
- umieszczenie w bibliografii w grupie „Artykuły naukowe" monografii i w niektórych przypadkach bez podania roku wydania (dotyczy to również wznowień publikacji różniących się w swej treści).
- przywołanie źródeł bez podania stron.

6. Problemy do wyjaśnienia

Recenzowana dysertacja porusza wiele zagadnień, które trudno ocenić jednoznacznie. Dlatego też, poza odniesieniem się do próśb wyartykułowanych do tej pory, podczas publicznej obrony rozprawy, proszę Doktoranta o:

- przedstawienie relacji między działaniami terrorystycznymi, dywersyjnymi i sabotażowymi w kontekście bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej;
- wskazanie wraz z uzasadnieniem zagrożeń kryminalnych godzących w bezpieczeństwo systemu infrastruktury.

7. Wniosek końcowy

Recenzowana rozprawa doktorska, będąca pracą pisemną, prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną Pana mgr. inż. Wojciecha Kinastowskiego w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie w zakresie ograniczonych tematem dysertacji a także biegłość samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Praca jest oryginalnym rozwiązaniem problemu naukowego w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze społecznej.

Zaprezentowane w niniejszej recenzji wnioski z autorskich badań pozwalają ocenić pozytywnie recenzowaną rozprawę.

Stwierdzić należy tym samym, że dysertacja Pana mgr. inż. Wojciecha Kinastowskiego nt.: „System bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej w Polsce" opracowanej pod kierunkiem Pana prof. dr. hab. inż. Jarosława Wołejszo odpowiada warunkom określonym w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2024.1571 t.j.), co sprawia, że spełnia ustawowe wymogi rozprawy doktorskiej i może być przedmiotem publicznej obrony.

Bernard Wiśniewski